

Asia: VN/20468/2024

Yksityisen kopioinnin hyvityksen uudistaminen - Selvityshenkilön kysely

Hyvitysvelvollisuuden piiriin kuuluvat teokset ja muut suojan kohteet

Kysymys 1: Mitä teoksia ja muita suojan kohteita hyvitysvelvollisuuden tulisi koskea, kun otetaan huomioon tietoyhteiskuntadirektiivin 2 artiklan ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan säännökset?

Linkki direktiiviin: [Direktiivi - 2001/29 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32001L0029)

Tietoyhteiskuntadirektiivi edellyttää, että oikeudenhaltijoille on maksettava sopiva hyvitys, jos jäsenvaltio sallii teosten tai muiden suojan kohteiden kopioinnin yksityiseen käyttöön. Hyvityksen piirissä tulee siten olla kaiken tyyppiset teokset ja suojan kohteet, joiden kopioinnin yksityiseen käyttöön laki sallii.

Tässä yhteydessä haluamme erityisesti nostaa esiin graafisten teosten, kuten lehtien, kirjojen ja kuvien yksityisen kopioinnin. Graafisten teosten oikeudenhaltijat ovat tähän asti Suomessa jääneet ilman hyvitystä. OKM:n teettämän yksityisen kopioinnin hyvityksen tutkimuksen mukaan graafisia teoksia kopioidaan yksityiseen käyttöön merkittäviä määriä. Graafiset teokset tulee saattaa hyvityksen piiriin.

Hyvitysvelvollisuuden piiriin kuuluva kopiointi

Kysymys 2: Minkälainen kopiointi yksityiseen käyttöön kuuluu mielestänne hyvitysvelvollisuuden piiriin ts. minkälaisten aineistojen kopiointi ja minkälaista tekniikkaa käyttäen?

- analoginen – analoginen, esim. painetun aineiston valokopiointi
- analoginen – digitaalinen, esim. painetun aineiston skannaus
- digitaalinen-analoginen, esim. sähköisesti tallennetun aineiston tulostaminen paperille
- digitaalinen – digitaalinen, esim. tietoverkossa olevan aineiston tallentaminen puhelimen muistikortille tai pilvipalveluun

Kaikkien yllä mainittujen kopiointitapojen ja kaiken tyyppisten aineistojen tulee olla hyvityksen piirissä.

Hyvityksen toteuttamistapa

Kysymys 3: Jos hyvitys toteutetaan tallennusalustamalla, niin mitkä laitteet, tallennusalustat ja palvelut tulisi sisällyttää hyvitysmaksun piiriin (esim. älypuhelin, tietokone, monitoimilaite, tallentava digisovitin, ulkoinen kiintolevy, muistitikku, ulkoinen tallennuspalvelu, tallennettava CD tai DVD, MP3-soitin)?

Tulisiko maksun koskea kaikkia laitteita, tallennuslaitteita tai palveluita vai voitaisiinko jotain niistä sulkea maksun ulkopuolelle yleisesti tai joissain tapauksissa? Millä perusteella (ks. jäljempänä maksun suuruuteen vaikuttavista tekijöistä)?

Kannatamme hyvityksen toteuttamista tallennusalustamalla. Hyvitysmaksun piiriin tulee tällöin sisällyttää kaikki laitteet, tallennusalustat ja palvelut, joilla yksityisiä kopioita on mahdollista valmistaa, pois lukien tekijänoikeuslain 25 l:ssä tarkoitettu verkkotallennuspalvelu.

Kuten muissakin EU-maissa, maksun piiriin tulee Suomessa kuulua myös sellaiset laitteet, joilla kopioita voidaan valmistaa, vaikka niiden ensisijainen käyttötarkoitus olisi jokin muu (esimerkiksi älypuhelimet, tabletit ja tietokoneet). Maksun tulee ulottua laitteiden lisäksi myös palveluihin, joissa yksityishenkilöille myydään tallennustilaa tai tulostuspalvelua.

Kysymys 4: Olisiko tallennusalustamallin sijasta tai ohessa mahdollista periä hyvitysmaksua niiltä yksityishenkilöiltä, joilla on Suomessa laajakaista tai mobiililaajakaista (jäljempänä nettiliittymämalli), koska internetin kautta puhelimeen, tabletille, tietokoneeseen ja pilvipalveluun tehtävä kopiointi edellyttää jonkinlaista liittymää?

Onko nettiliittymämallilla mahdollista kerätä hyvitysmaksua kattavasti niiltä yksityishenkilöiltä, jotka voivat valmistaa kopioita yksityiseen käyttöön? Jos ei, mainitse esimerkkejä pois jäävistä tilanteista.

Emme kannata nettiliittymämallia.

Esimerkkejä tilanteista, joita nettiliittymämalli ei kattaisi: Painetun lehden tai kirjan skannaaminen tai valokuvaaminen tai televisiolähetyksen kuvaaminen puhelimen videokameralla. Kaikki analogisen aineiston kopiointi jäisi sekä analogiseen että digitaaliseen muotoon nettiliittymämallin ulkopuolelle.

Kysymys 5: Miten varojen kerääminen tulisi järjestää muissa kuin tallennusalustamallissa tai nettiliittymämallissa niin, että varat voitaisiin viime kädessä kerätä vain niiltä yksityishenkilöiltä, jotka voivat valmistaa kopioita yksityiseen käyttöönsä?

Emme ole pohtineet tällaisia ratkaisuja. Katsomme, että tallennusalustamallissa maksu kohdistuu parhaiten niihin, jotka valmistavat kopioita.

Maksun kerääminen ja maksun kohdentuminen

Kysymys 6: Tulisiko maksuvelvollisuus tallennusalustamallissa kohdentaa kaikkiin laitteiden ja tallennusalustojen valmistajiin, maahantuojiin sekä toissijaisesti jälleenmyyjiin sekä palveluiden tarjoajiin, jotka myyvät tuotteita tai palveluita, joiden loppukäyttäjä voi olla yksityishenkilö?

Kyllä. Nämä voivat vyöryttää maksun asiakkaalle eli kuluttajalle.

Kysymys 7: Kenen tulisi nettiliittymämallissa olla ensisijaisesti maksuvelvollinen ja periä maksua liittymien haltijoilta? Tulisiko maksua periä kaikista yksityishenkilöiden nettiliittymistä vai tulisiko maksun perimiseen tehdä rajoituksia nettiliittymän nopeuden tai liittymän haltijan iän perusteella?

Jos tällaista maksua perittäisiin, tulisiko sitä periä vuosittain vai jollakin muulla aikavälillä?

Emme kannata nettiliittymämallia.

Kysymys 8: Jos hyvitys maksettaisiin budjettivaroista tai erillisestä rahastosta, minkä tahon tulisi huolehtia maksun keräämisestä?

Emme kannata kysymyksen mukaisia malleja hyvitysmaksun järjestelmäksi.

Maksun määräytyminen ja maksun suuruuteen vaikuttavat tekijät

Kysymys 9: Tulisiko maksun tason lähtökohtaisesti määräytyä tallennuskapasiteetin perusteella vai jollain muulla perusteella vai näiden yhdistelmänä?

Jos katsotte, että tallennuskapasiteetin sijasta tai ohessa olisi sovellettava muita määräytymisperusteita, niin mitä nämä perusteet olisivat ja millä perusteella niitä tulisi soveltaa?

Maksun tulisi määräytyä lähtökohtaisesti tallennuskapasiteetin perusteella. Jos kopiointi laitteella ei perustu tallennuskapasiteettiin ja/tai laitteella ei ole tallennuskapasiteettia lainkaan, voitaisiin tällaiselle laitteelle määritellä laitekohtainen maksu.

Kysymys 10: Millä tavalla laitteiden monikäyttöisyyden ja tallennuslaitteiden ja tallentamiseen käytettävien välineiden rajan hämärtyminen tulisi ottaa huomioon hyvitysmaksullisia laitteita ja alustoja sekä palveluita määriteltäessä ja / tai maksun suuruutta määrättäessä?

Tallennuskapasiteettiin perustuvaa maksua tulisi soveltaa myös monikäyttöisiin laitteisiin.

Kysymys 11: Millä tavalla teknisten toimenpiteiden käyttäminen tulisi ottaa huomioon?

Teknisten toimenpiteiden soveltamismahdollisuuden ei tule vaikuttaa hyvitysmaksuvelvollisuuden soveltamiseen.

Kysymys 12: Millä tavalla maksun suuruuden tulisi määräytyä nettiliittymämallissa?

Emme pidä nettiliittymämallia oikeana tapana järjestää hyvitysmaksu.

Kysymys 13: Missä tilanteissa haitan voitaisiin katsoa vahingon olevan vähäinen ja millä perusteella? Olisiko määriteltävä tällaisen vahingon kynnsarvo, ja jos olisi, niin mikä se voisi olla?

Haitan vähäisyydelle on teostyyppien erilaisuuden vuoksi mahdoton asettaa kynnsarvoa. Emme kannata kynnsarvon määrittelemistä.

Maksun suuruus ja päätös maksun suuruudesta

Kysymys 14: Millä tavalla päätöksenteko hyvitysmaksun piiriin kuuluvista laitteista, tallennusvälineistä ja palveluista tulisi järjestää? Millä tavalla hyvitysmaksun suuruudesta tulisi päättää? Tulisiko yksityisen kopioinnin kokonaismäärää tarkastella nykyisenkaltaisilla yksityistä kopiointia koskevilla tutkimuksilla?

Hyvitysmaksun piiriin kuuluvien laitteiden, tallennusvälineiden ja palveluiden sekä niistä kerättävien maksujen suuruuksien tulee perustua viranomaisen päätökseen. Maksun piiriin kuuluvista laitteista, tallennusvälineistä, palveluista ja tariffeista päättävä viranomainen voisi olla myös joku muu kuin tekijänoikeuslainsäädännöstä vastaava opetus- ja kulttuuriministeriö. Viranomaisen päätöstä tulisi edeltää sidosryhmien kuuleminen maksun piiriin kuuluvista laitteista ja tariffien suuruudesta. Viranomaisen päätöksen tulisi olla valituskelpoinen. Viranomaisen toimivalta tulisi määrittää lailla ja yksityiskohtaiset määräykset päätöksentekomenettelystä, kuulemisesta ja muista yksityiskohdista tulisi antaa esimerkiksi tekijänoikeusasetuksessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön teettämä, riippumattoman tutkimuslaitoksen tekemä yksityisen kopioinnin vuosittainen tutkimus tulee säilyttää. Tutkimus on erityisen hyödyllinen määriteltäessä eri aineistotyyppien ja oikeudenhaltijaryhmien välisiä jakosuhteita.

Kysymys 15: Mikäli hyvitysmaksu tulisi mielestänne toteuttaa esimerkiksi erillisellä rahastomallilla tai nettiliittymämallilla, niin millä perusteella ja minkälaisella päätöksentekomekanismilla hyvitysmaksun määrästä tulisi päättää?

Emme kannata näitä malleja.

Kysymys 16: Onko Suomen hyvitysmaksutaso kokonaisuutena (vuonna 2024: 11 miljoonaa euroa, vuonna 2025: 5,5 miljoonaa euroa) oikea suhteessa oikeudenhaltijoille aiheutuvaan vahinkoon?

Kumpikaan kysymyksessä mainituista tasoista ei ole oikeassa suhteessa aiheutuvaan vahinkoon. Viittaamme tältä osin Luovat ry:n tilaamaan tutkimukseen, jossa arvioitiin yksityisen kopioinnin oikeudenomistajille aiheuttamaa haittaa.

On syytä ottaa huomioon myös, että vuoden 2024 ja 2025 tasoissa ei ole huomioitu graafisten teosten kopiointia, jonka määrä on Taloustutkimuksen yksityistä kopiointia koskevan tutkimuksen mukaan lisääntynyt.

Hyvitysmaksukustannuksen henkilöllinen kohdentuminen

Kysymys 17: Miten mahdollinen vapautus hyvitysmaksusta tai maksetun hyvitysmaksun palautus olisi järjestettävä, jotta vapautuksen tai palautuksen saaminen olisi tosiasiallisesti mahdollista, eikä kohtuuttoman vaikeaa?

-

Kysymys 18: Tulisiko työnantajan työntekijän käyttöön hankkimien / vuokraamien älypuhelimien, joiden haltijana on luonnollinen henkilö, kuulua hyvitysmaksun piiriin, ja millä tavalla maksun keräämisen tällaisten puhelimien osalta tulisi tapahtua? Miten työntekijöiden käytössä oleviin kannettaviin tietokoneisiin tulisi suhtautua?

Myös muiden kuin yksityishenkilöiden hankkimien laitteiden, jotka on annettu yksityishenkilön käyttöön, tulisi kuulua hyvitysmaksun piiriin. Padawan-ratkaisun mukaisesti voidaan olettaa, että yksityisessä käytössä olevan laitteen haltija hyödyntää laitteen kaikkia toimintoja. Maksu voidaan tällöinkin periä laitteiden valmistajilta ja maahantuojilta. Hyvitysmaksun palautusta voisi tällöin hakea, jos työnantajan hankkima laite ei ole lainkaan yksityiskäytössä.

Hyvitysmaksun alueellinen kohdentuminen

Kysymys 19: Onko hyvitysmaksun kerääminen mahdollista, jos yksityishenkilö ostaa tallennuslaitteen tai -alustan ulkomaisesta verkkokaupasta? Entä silloin, jos yksityishenkilö hankkii tallennuspalvelun (pilvipalvelu) ulkomailta?

Miten tällaista toimintaa voidaan valvoa? Mikäli tätä ei voida valvoa, olisiko tarkoituksenmukaisempaa kerätä hyvitysmaksua tallennuslaitteiden sijasta tai ohessa sellaisilta luonnollisilta henkilöiltä, joilla on laajakaistaliittymä Suomessa?

Ulkomaisista verkkokaupoista tilatuista laitteista ja tallennusalustoista tulee periä hyvitysmaksu. Maksu voidaan periä ja sen suorittamista valvoa samalla tavoin kuin niistä peritään muitakin tulli- tai vastaavia maksuja.

Maksuvelvollisen tilitysvelvollisuus

Kysymys 20: Jos hyvitysmaksuvelvollisuus koskisi tallennuslaitteiden ja -alustojen valmistajia, maahantuojia, myyjiä ja tallennuspalveluiden tarjoajia, niin miten maksu- ja tilitysvelvollisuus oikeudenhaltijoille olisi järjestettävissä niin, että sen aiheuttama kustannusrasitus ja hallinnollinen taakka olisi mahdollisimman pieni?

Jos katsotte, että maksu olisi kerättävissä keskitetyimmällä tavalla, niin miltä taholta ja miten maksun kerääminen ja tilitysvelvollisuus hoidettaisiin?

..

Kysymys 21: Onko maksu- ja tilitysvelvollisuuden kannalta merkitystä, tapahtuuko tilitys yhdelle vai useammalle oikeudenhaltijoita edustavalle taholle?

Hallinnollisen taakan minimoimiseksi maksut ja tilitykset tulisi tehdä yhden yhteishallinnointiorganisaation kautta, esimerkiksi Kopiosto ry.

Maksun keräävä taho ja maksuvarojen tilitys oikeudenhaltijoille

Kysymys 22: Onko näkemyksenne mukaan tältä osin tarvetta tehdä muutoksia tekijänoikeuslakiin?

Olisiko riittävää, jos laissa olisi säännökset yleisistä varojen tilitystä ja käyttöä koskevista perusteista, joita noudattaen hyvitysmaksuvarat keräävä ja/tai tilittävä taho (tai tahot) voisi päättää jakosuhteesta yksilöllisten tilitysten ja tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin käytettävien varojen välillä sekä tilitysperusteista ja varojen jakamisesta?

Millä tavalla maksuvarojen tilitys oikeudenhaltijoille tulisi järjestää niin, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän hallinnollista taakkaa ja kuluja?

Yhteisiin tarkoituksiin käytettävien varojen osuudesta on tarpeen säätää laissa. Viranomaisen päätöksellä on tarpeen määritellä myös eri teostyyppien osuudet kertyneistä hyvitysmaksuvaroista. Näiden osuuksien määrittelyssä voidaan käyttää yksityisen kopioinnin tutkimusta.

Yksilöllisten tilitysten tilitysperusteista ja varojen jakamisesta ei ole tarpeen säätää laissa tai määrätä viranomaisen päätöksellä, vaan näistä järjestöissä voidaan noudattaa omia tilitysperiaatteita.

Maksuvarojen tilitys voidaan järjestää kustannustehokkaasti nykyisten yhteishallinnointiorganisaatioiden kautta. Toimivoin tapa on, että yksi järjestö toimii hyvitysmaksuvarojen kerääjänä ja tilittää ne eteenpäin muita oikeudenhaltijaryhmiä edustaville järjestöille, kuten käytäntö oli aikaisemman laitemaksujärjestelmän aikaan ja on lähes kaikissa muissakin maissa. Kopiosto voisi toimia hyvitysmaksua perivänä organisaationa.

Kysymys 23: Millä tavalla tulisi määritellä varojen jakautuminen eri aloja edustaville oikeudenhaltijaryhmille?

Jakautumisen eri aloja edustavien oikeudenhaltijoiden välillä tulee olla linjassa yksityistä kopiointia koskevan tutkimustiedon kanssa. OKM:n on syytä jatkaa yksityisen kopioinnin tutkimusta ja se tulee teettää riippumattomalla tutkimuslaitoksella. Viranomaisen tulee voida päättää eri alojen välisistä jako-osuuksista, jos edunsaajia edustavat järjestöt eivät pääse niistä sopimukseen. Ennen päätöstä järjestöjä tulee kuulla.

Järjestön valvonta

Kysymys 24: Onko näkemyksenne mukaan järjestön valvonnan osalta tarvetta tehdä muutoksia tekijänoikeuslakiin? Jos on, niin mitä muutoksia ja millä perusteella?

Tekijänoikeuksien yhteishallinnointiorganisaatioita koskee yhteishallinnointilaki, jossa on säädökset myös valvontakeinoista.

Yhteenveto

Kysymys 25: Minkä järjestelmän tai järjestelmien yhdistelmän pohjalta (mahdollisine muokkauksineen) hyvitys tulisi ensisijaisesti järjestää tarvittavine muutoksineen:

tekijänoikeuslaissa ennen vuotta 2015 noudatetun tallennuslujustamallin pohjalta,

Kysymys 26: Onko olemassa jotain olennaisia näkökohtia, joita ei ole kysytty, mutta jotka katsotte tarpeelliseksi tuoda esiin?

-

